

- uhlíků z paleolitického sídliště v Dolních Věstonicích. *Anthropozoikum* **3** [1953]: 297–299.
- [3] KNEBLOVÁ V. 1955. Fytopaleontologický průzkum dvou kvaterních profilů na Ostravsku. *Anthropozoikum* **4**: 250–265. Praha.
- [4] KNEBLOVÁ V. 1956. Fytopaleontologický výzkum Ostravska. *Přírodovědecký Sborník Ostravského kraje* **17** (4): 520–531.
- [5] KNEBLOVÁ V. 1956. Nález holocénní flory v Křešicích u Litoměřic. *Preslia* (Praha) **28**: 113–124.
- [6] KNEBLOVÁ V., LOŽEK V. 1956. Paleontologický a cenologický výzkum kvaterních sedimentů Ostravska v roce 1954. *Anthropozoikum* **5** [1955]: 337–358.
- [7] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický rozbor sedimentů z jeskyně Dudlavá skála a jeskyně pod Strateníkem na úpatí Nízkých Tater. *Biológia SAV* **12** (8): 561–576.
- [8] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický výzkum pleistocenních sedimentů na Ostravsku v roce 1955. *Anthropozoikum* **6** [1956]: 365–388.
- [9] KNEBLOVÁ V. 1957. Paleobotanický rozbor sedimentů z jeskyně Dudlavá skála a jeskyně pod Strateníkem na úpatí Nízkých Tater. *Biológia SAV* **12** (8): 561–576.
- [10] KNEBLOVÁ V. 1957. První glaciální flora v ČR (Předběžná zpráva). *Věst. Ústř. Úst. geol.* **32**: 287–288.
- [11] KNEBLOVÁ V. 1958. Flora interglacialna trawertynow w Ganowcach (wschodnia Słowacja). The Interglacial Flora in Gánovce Travertines in Eastern Slovakia (Czechoslovakia). (Preliminary report). *Acta Biol. Cracov., Series Botanica* **1**: 1–4.
- [12] KNEBLOVÁ V. 1958. Interglaciální flóra na Ostravsku. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **33**: 293–296. Praha.
- [13] KNEBLOVÁ V. 1958. Die glaziale Flora in den pleistozänen Sedimenten bei Brušperk im Ostrauer Gebiet. *Anthropozoikum* **7** [1957]: 291–305.
- [14] KNEBLOVÁ V. 1958. Paleobotanické zpracování interglaciálních sedimentů v oblasti Suchá-Stonava. MS Centralnego Instytutu Geologicznego w Pradze.
- [15] KNEBLOVÁ V. 1960. Paleobotanický výzkum interglaciálních travertínů v Gánovcích. *Biologické práce, sek. biol. a lekárska. vied SAV* **6**(4): 5–42.
- [16] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1960. Zpráva o paleobotanickém výzkumu sedimentů v okolí Č. Těšina. *Zprávy o geologických výzkumech v r. 1960*: 170.
- [17] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Flora. In: V. ŠIBRAVA (red.), Survey of Czechoslovak Quaternary. Czwartrzęd Europy środkowej i wschodniej. *Prace Instytutu Geologicznego* **34**: 125–132. Warszawa.
- [18] KNEBLOVÁ V. 1961. Die paläobotanische Erforschung der Travertine des „Hrádok“ in Gánovce. *Veröff. Geobot. Inst. ETH, Stiftung Rübel, Zürich* **36**: 164–169.
- [19] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Entwicklung der Vegetation in Elster-Saale-Interglazial im Suchá-Stonava. (Ostrava Gebiet). *Anthropozoikum* **9** [1959]: 129–174.
- [20] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Pozdní glaciál v rašeliništi v Zalíbeném. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **36**: 445
- [21] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1961. Výsledky paleobotanických studií v roce 1961. *Zprávy o geologických výzkumech v r. 1961*: 250.
- [22] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1962. Glaciální flóra v sedimentech u Českého Těšina. *Anthropozoikum* **10** [1960]: 163–170.
- [23] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1963. Die jungpleistozäne Flora aus Sedimenten bei Český Těšín (letztes Glacial). *Preslia* (Praha) **35**: 52–64.
- [24] KOPECKÝ A., KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1964. Důkazy o pleistocenni sopečné činnosti v sokolovské pánvi. *Časopis pro mineralogii a geologii* **9**(1): 79–82.
- [25] KOPECKÝ A., KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1964. Metodika paleobotanického výzkumu kvaterních sedimentů. *Časopis Národního Muzea – Oddíl věd přírodovědných* **83** (3): 167–175.
- [26] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1965. Organické sedimenty a vývoj vegetace na Ostravsku a v oderské části Moravské brány během kvartéru. W: J. MACOUN, V. ŠIBRAVA, J. TYRAČEK, V. KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ. *Kvartér Ostravska a Moravské brány*, 255–277.
- [27] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1965. Dinoflagellatae v kvaterních sedimentech ve východních Čechách. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **40**(6): 445–447
- [28] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1966. Paleobotanický výzkum rašeliniště v Beskydech. *Věst. Ústř. Úst. geol.* **41**(4): 271–278. Praha.
- [29] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1966. Das Spätglazial im Moor bei Zalíbené in Ostböhmen. *Preslia* (Praha) **38**: 154–167.
- [30] KNEBLOVÁ-VODIČKOVÁ V. 1970. Das Spätglazial im Moor bei Zalíbené in Ostböhmen. Nachtrag. *Preslia* (Praha) **42**: 377–378.
- [31] VODIČKOVÁ V. 1981. The development of Early Pleistocene vegetation at Kobčice. Project 73/1/24. Quaternary glaciations in the Northern Hemisphere. *Report* **6**: 280–284. Praha.
- [32] VODIČKOVÁ V. 1984. Alpinky. *Artia* (wersja niemiecka).
- [33] VODIČKOVÁ V., LIŠKA P. 1995. Skalky a skalničky. *Egem*.
- [34] VODIČKOVÁ V. (koordynator odpowiedzialny za botanikę) 1994–1997. *Zahradnický slvník naučný*. 1 część (A-C), 2 część (Č-H), 3 część (CH-M). Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha.

ROCZNICE JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

WSPOMNIENIE O PROFESORZE KAROLU STARMACHU W 100. ROCZNICĘ URODZIN (1900–1988)

Professor Karol Starmach an obituary in 100th anniversary of birthday (1900–1988)

Jeszcze nie tak dawno, bo 12 lat temu, w pokoju nr 100 na pierwszym piętrze Instytutu Botaniki PAN w Krakowie można było zastać Profesora Karola Starmacha. Często pracował przy mikroskopie stojącym

Fot. 1. Prof. Karol Starmach, około 1933 r.

Phot. 1. Professor Karol Starmach – about 1933.

na małym biurczku lub przy wielkim, starym, ciemnym biurku, na którym zalegały podręczne książki i stale dostarczane nowości. Elementem łączącym te dwa biurka był długi staroświecki stół laboratoryjny zastawiony licznymi kulturami glonów i rozmaitymi drobiazgami. W antycznej szafie z drewna gruszkowego, pozostałej jeszcze po Prof. Marianie Raciborskim, trzymał szkło laboratoryjne i chemikalia. To „sanktuarium”, dawny gabinet Prof. Władysława Szafera, twórcy i pierwszego dyrektora Instytutu, oddał ówczesny dyrektor Prof. Adam Jasiewicz do dyspozycji Profesorowi Starmachowi. Było to wówczas, kiedy Professor Starmach odchodząc na emeryturę opuścił Katedrę Hydrobiologii na Uniwersytecie Jagiellońskim, ostatnią z utworzonych przez siebie placówek.

Przychodzili tu do niego rozmaici goście, nie tylko z Instytutu i z miasta, ale i z różnych stron kraju. Bywali dostojni profesorowie, młodzi naukowcy i studenci. Jak zawsze mogli liczyć na konsultacje, zasięgać jego rady i opinii o wszystkim co dotyczyło spraw naukowych, a nawet spraw prywatnych. Professor Starmach dysponował bowiem nie tylko rozległą wiedzą, ale cechowała go także życzliwość. Elegancka bezpośredniość i prostota tego wielkiego uczonego ułatwiała kontakty. Lubiliśmy go.

Fot. 2. Spotkanie z fykologami słowackimi i czeskimi w Jaworzynie, 17 VIII 1956 r. Od lewej: prof. K. Starmach, dr C. Szklarczyk, prof. J. Komarek, prof. J. Siemińska i dr S. Juriš.

Phot. 2. Meeting with phycologists from Slovakia and Czech Republic in Jaworzyna, 17 VIII 1956. From the left: prof. Starmach, dr C. Szklarczyk, prof. J. Komarek, prof. J. Siemińska and dr S. Juriš.

Professor urodził się w Mszanie Dolnej 22 września 1900 r. Studia przyrodnicze odbył na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po uzyskaniu absolutorium w 1925 r. rozpoczął pracę jako asystent w Zakładzie Botaniki im. Janczewskiego na Wydziale Rolniczym UJ pod kierunkiem Prof. Kazimierza Roupperta. Specjalizował się w zakresie botaniki i fykologii. Już w dwa lata później, w 1927 r. uzy-

Fot. 3. Prof. K. Starmach w Golyszu, 1960 r. (fot. J. Siemińska).

Phot. 3. Professor K. Starmach in Golysz, 1960. (phot. J. Siemińska).

Fot. 4. Jubileusz 100-lecia urodzin W. Szafera, Instytut Botaniki PAN, 1986 r. Od lewej: prof. K. Starmach, prof. J. Siemińska i prof. K. Matusiak.

Phot. 4. Jubilee of 100th anniversary birthday of prof. W. Szafer, Institute of Botany of Polish Academy of Science, 1986. From the left: prof. K. Starmach, prof. J. Siemińska i prof. K. Matusiak.

skął stopień doktora filozofii, szybko zdobywając uznanie jako dobry fykolog, znawca słodkowodnych krasnorostów i sinic (Fot. 1).

W czasie badań środowisk wodnych współpracował z wytrawnym zoologiem i ichtiologiem, Prof. Teodorem Spiczakowem. Pod jego wpływem zaczął Profesor opanowywać nowe dziedziny wiedzy: hydrobiologię i ichtologię oraz inżynierię sanitarną. W 1935 r. przeszedł do Zakładu Ichtiobiologii i Rybactwa, gdzie w 1938 r. habilitował się na podstawie rozprawy o glonach górnej Wisły i Białej Przemszy. Zdobyciu kolejnych stopni kariery naukowej towarzyszyła działalność pedagogiczna na różnych poziomach nauczania: uczył w gimnazjach, szkolił nauczycieli, był kierownikiem Wieczorowej Szkoły Zawodowej dla Ogrodników. Podsumowaniem tych doświadczeń pedagogicznych było napisanie (wspólnie ze S. Skowronem i J. Mikulskim) doskonałego podręcznika do nauczania biologii w liceum.

W 1939 r., zaraz na początku II wojny światowej

został aresztowany wraz z innymi profesorami Uniwersytetu Jagiellońskiego przez nazistów w tragicznej „Sonderaktion Krakau”. Więziony był blisko rok w obozach Sachsenhausen i Dachau, skąd udało mu się wrócić. Pracował nadal w Zakładzie Ichtiologii i Rybactwa (który Niemcy włączyli do Instytutu Rolniczego w Puławach). Brał też udział w tajnym nauczaniu uniwersyteckim. Jeszcze dwa lata po wojnie pełnił funkcję kierownika tego Zakładu.

W 1947 roku na podstawie fałszywych oskarżeń został aresztowany przez komunistów i więziony ok. 4 lat.

Na początku lat pięćdziesiątych zajął się Profesor organizowaniem szeregu ważnych dla polskiej nauki i gospodarki placówek naukowych, które w większości funkcjonują do dzisiaj. Był twórcą Zakładu Biologii Wód PAN (1953 r.), dla którego uzyskał kilka gospodarstw stawowych – Gołysz, Ochaby i Landek (w celu prowadzenia doświadczalnictwa rybackiego) oraz doprowadził do powstania Stacji Hydrobiologicznej nad zbiornikiem Goczałkowickim (eksploatowanym

przez śląskie wodociągi). Miał udział w zorganizowaniu na Politechnice Śląskiej w Gliwicach Katedry Biologii Sanitarnej (Fot. 2 i 3).

Doceniając konieczność utrwalania w druku wyników prac naukowych, postarał się o powołanie do życia nowych czasopism: *Biuletynu Zakładu Biologii Stawów PAN*, przekształconego później w *Acta Hydrobiologica* oraz *Zeszytów*, wydawanych przez Komitet Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, których był wieloletnim redaktorem.

Główna działalność Profesora dotyczyła fykologii i hydrobiologii, a także biologii i hodowli ryb oraz praktycznych zagadnień związanych z użytkowaniem wód i koniecznością ich ochrony. Liczba jego publikacji dochodzi do 250 pozycji, wśród których znajduje się 25 podręczników ze wszystkich wspomnianych dziedzin. Śledząc kolejne daty wydanych prac łatwo można się zorientować, że studiom nad glonami poświęcił najwięcej czasu. Wiele z nich opublikował w czasopiśmie *Fragmenta Floristica et Geobotanica*, wydawanym przez Instytut Botaniki PAN. To Profesorowi Instytut zawdzięcza powstanie Zakładu Algologii, jako centralnego polskiego ośrodka dla badania flory glonów Polski, i podjęcie wydawania kluczy do ich oznaczania (pierwszych w języku polskim) w wielotomowej, nie ukończonej jeszcze, serii *Flora Stodkowodna Polski*. Choć pisane po polsku, są chętnie dotąd używane w wielu krajach świata.

Profesor K. Starmach był jednym z członków założycieli Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego i Sekcji Fykologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Brał udział w pracach Międzynarodowego Towarzystwa Limnologicznego i Międzynarodowego Zespołu do Badań Sinic.

W uznaniu zasług otrzymał wiele odznaczeń państwowych (m.in. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski) i nagród (m. in. Nagrodę Państwową I Stopnia). Był członkiem zwyczajnym Polskiej Akademii Nauk oraz honorowym członkiem szeregu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych. W 1987 r. otrzymał dzięki staraniom swojego pierwszego ucznia, później profesora Stefana Gumińskiego, doktorat *honoris causa* na Uniwersytecie Wrocławskim.

Nie można pominąć działalności Profesora jako nauczyciela, wykładowcy i wychowawcy. Blisko 100 wypromowanych przez niego magistrów, w tym prawie 40 późniejszych doktorów, pracuje w rozmaitych ośrodkach w całej Polsce, a niektórzy też poza nią; są wśród nich docenci i profesorowie. Profesor odznaczał się wielką umiejętnością współpracy z ludźmi, zawsze znajdował chętnych do pomocy przy realizowaniu swoich projektów (Fot. 4).

Profesor Karol Starmach zmarł po ciężkiej chorobie 2 marca 1988 r. Mimo że Profesora nie ma już wśród nas od 12 lat, została żywa pamięć o nim, a w codziennej pracy towarzyszą nam Jego dzieła.

Konrad WOŁOWSKI

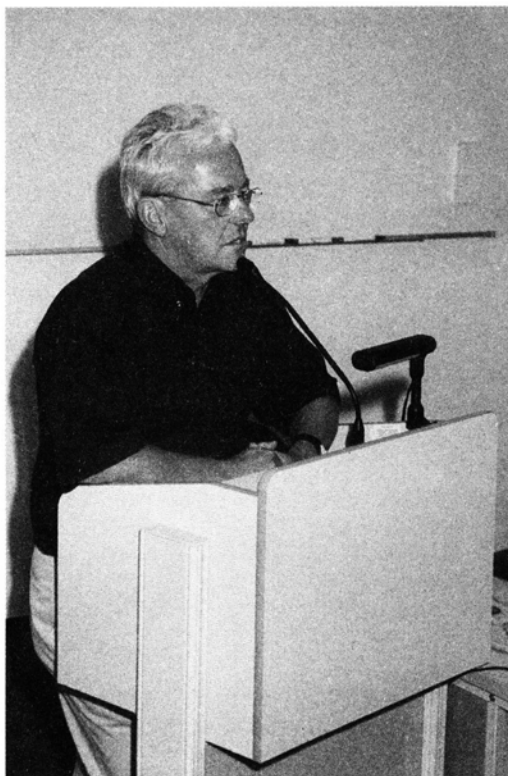
Blizsze szczegóły życiorysu Prof. K. Starmacha znaleźć można w pracach:

- [1] [SIEMIŃSKA J.]. 1966. Od Wydawnictwa. *Acta Hydrobiol.* **8**, Suppl. 1: 1–11.
- [2] SIEMIŃSKA J. 1971. Karol Starmach. *Nauka Polska* 1: 112–116.
- [3] SIEMIŃSKA J., 1976. Profesor Dr Karol Starmach (W pięćdziesięciolecie pracy naukowej). *Fragm. Flor. Geobot.* **22**, 1–2: 5–8.
- [4] SIEMIŃSKA J. 1989. Profesor Karol Starmach (22. IX. 1900–2. III. 1988) Wspomnienie pośmiertne. *Acta Hydrobiol.* **30**(3/4): 265–286.
- [5] SIEMIŃSKA J. 1996. Karol Starmach (1900–1988). W: D. J. GARBARY, M. J. WYNNE. Prominent Phycologist of 20th century. Lancelot Press Limited, Hantsport, Nova Scotia, s. 195–199.
- [6] SOWA R. 1988. Prof. Dr Hab. Karol Starmach (1900–1988). *Biuletyn Informacyjny UJ*: 5–7.

JUBILEUSZ 60-LECIA URODZIN PROFESORA DR DIETERA ECKSTEINA

Jubilee of 60th anniversary of Professor Dr Dieter Eckstein's birth

Profesor Dieter Eckstein urodził się 15 marca 1939 roku w miejscowości Glashütten w Hesji. W latach 1945–1958 uczęszczał do szkoły podstawowej i średniej, po czym podjął dwuletnie studia na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu w Marburgu. Po odbyciu służby wojskowej (1959–1960) przez krótki czas pracował w przemyśle drzewnym, następnie wstąpił na Uniwersytet w Hamburgu, gdzie studiował na Wydziale Nauki o Drewnie (1961–1965). Uzyskanie magisterium (1965) i podjęcie pracy w Instytucie Biologii Drewna zapoczątkowało wspaniałą karierę naukową i dydaktyczną D. Ecksteina, który na trwałe związał się z Uniwersytetem w Hamburgu. Temat pracy doktorskiej D. Ecksteina, którą obronił w 1969 roku, dotyczył znaczenia dendrochronologii i wykorzystania proponowanych przez nią metod do datowania wczesnośredniowiecznej osady Haithabu. Po uzyskaniu stopnia doktora rozpoczął pracę w charakterze asystenta naukowego u Prof. Waltera Liese. W 1977 r. D. Eckstein został mianowany profesorem, a w 1995 r. objął kierownictwo Katedry Biologii Drewna Uniwersytetu w Hamburgu oraz Instytutu

Biologii i Ochrony Drewna Federalnego Instytutu Badań Lasu i Produktów Leśnych w Hamburgu. Funkcje te pełni do dziś.

Dorobek Prof. Ecksteina zarówno naukowy jak i dydaktyczny, jest imponujący. Opublikował on około 180 prac z zakresu dendrochronologii, zwłaszcza archeologicznej, dendroklimatologii, dendroekologii oraz anatomii, biologii i konserwacji drewna. Wiele spośród tych prac weszło na trwałe do dorobku nauki i kultury europejskiej i ma znaczenie uniwersalne. Odnosi się to zwłaszcza do publikacji poświęconych datowaniu dendrochronologicznemu zabytkowych obiektów budownictwa z terenu północnych Niemiec (Hamburg, Lubeka), Holandii (Dorestad), a także Polski (Gdańsk, Wolin). Odrębną dziedzinę zainteresowań D. Ecksteina stanowi datowanie dendrochronologiczne dzieł sztuki, między innymi rzeźb i obrazów dawnych mistrzów (Rubens, Rembrandt), a także drewnianych wytworów średniowiecznego rzemiosła i zabytków sztuki ludowej. Duże znaczenie dla nauki i praktyki leśnej mają jego prace dotyczące wpływu przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na procesy formowania się słoju rocznych drzew. Inną sferę jego zainteresowań stanowi oddziaływanie zanieczyszczeń komunikacyjnych, zwłaszcza chlorków, na pro-

cesy życiowe drzew rosnących w miastach. D. Eckstein jest uznanym w świecie autorytetem w zakresie analizy klimatycznych uwarunkowań przyrostu na grubość u drzew oraz rekonstrukcji klimatu na podstawie morfologii i gęstości drewna oraz szerokości słoju rocznych. Aktywność naukowa Profesora Ecksteina wykracza daleko poza granice Europy. Dzięki szczególnym przymiotom osobowości, w tym zwłaszcza ciekawości świata, pasji naukowej, ujmującej skromności i życzliwości dla innych, Profesor Eckstein zjednuje sobie sympatię i łatwo nawiązuje współpracę z ośrodkami badawczymi niemal całego świata. Stąd też w jego dorobku znajdują się prace nie tylko z terenu Europy, lecz także z Japonii, Tajlandii i Malezji. Lista krajów, z których instytucjami naukowymi współpracował, bądź współpracuje, jest bardzo długa – obejmuje: Meksyk, USA, Ghanę, Oman, Japonię, Polskę, Litwę, Rosję, Malezję, Estonię, Tajlandię, Laos, Koreę i Chiny.

Profesor Eckstein pełni wiele odpowiedzialnych funkcji w licznych międzynarodowych instytucjach, organizacjach i towarzystwach naukowych. Przez dwadzieścia lat (do 1994 r.) był przewodniczącym Międzynarodowego Towarzystwa Dendrochronologicznego (International Tree-Ring Society) z siedzibą w Tucson (USA). Zorganizował, bądź współuczestniczył w organizacji wielu międzynarodowych konferencji dendrochronologicznych (Hamburg, Ateny, Lund, Travemünde) oraz zainicjował regularne spotkania europejskich dendrochronologów na konferencjach „Eurodendro”. Ostatnia z nich odbyła się w Malborku jesienią 1999 roku.

Odrębną sferę aktywności zawodowej D. Ecksteina stanowi praca dydaktyczna. Oddaje się jej z wielkim zaangażowaniem, zaskarbiając sobie wdzięczność i szacunek studentów oraz młodszych pracowników naukowych nie tylko z Niemiec, lecz z całego niemal świata. Dzięki szerokiemu otwarciu Instytutu Biologii Drewna w Hamburgu na przybyszów z zewnątrz, także z odległych krajów pozaeuropejskich, uchodzić on może za prawdziwą „Mekkę” dendrochronologów.

Szczególne miejsce w życiu zawodowym i prywatnym D. Ecksteina zajmuje Polska. Jego współpraca z ośrodkami dendrochronologicznymi w Warszawie, Toruniu i Krakowie datuje się od wczesnych lat siedemdziesiątych i trwa do dziś. Współpraca ta wykracza daleko poza ramy oficjalne, przybierając formę kontaktów koleżeńskich i przyjacielskich. Dzięki sympatii i życzliwości dla polskich pracowników nauki, wielu spośród nich uzyskało stypendia, miało możliwość udziału w konferencjach naukowych, odbyło staże naukowe w Hamburgu, a nawet wykony-

wało tam pod kierunkiem Profesora prace doktorskie (T. Ważny, ASP Warszawa).

Dieter Eckstein kilkakrotnie odwiedzał Polskę. Był między innymi w Warszawie, Krakowie, Oświęcimiu, Zakopanem, Szczecinie i Gdańsku, zwiedził Tatry, Puszcze Białowieską i wybrzeże Bałtyku. Profesor Eckstein jest człowiekiem pogodnym, niezwykle wrażliwym i otwartym na potrzeby innych ludzi. W ponurych dniach stanu wojennego, wyjątkowo cechy jego charakteru ujawniły się ze szczególną mocą. Mając świadomość uciążliwości i niedostatków tego okresu organizował, przy dużym nakładzie czasu i środków, pomoc dla swoich polskich kolegów.

Nieprzeciętne zalety umysłu i serca D. Ecksteina stawiają go w rzędzie wielkich niemieckich przyrodników i humanistów, zasłużonych dla polsko-niemieckiego zblżenia i współpracy.

Ad multos annos Profesor Dieter Eckstein!

Zdzisław BEDNARZ

WYBRANE PUBLIKACJE D. ECKSTEINA

- [1] ECKSTEIN D. 1969. Entwicklung und Anwendung der Dendrochronologie zur Altersbestimmung der Siedlung Häithabu Diss. Univ. Hamburg, ss. 113.
- [2] ECKSTEIN D., BAUCH J. 1969. Beitrag zur Rationalisierung eines dendrochronologischen Verfahrens und zur Analyse seiner Aussagesicherheit. *Forstwiss. Centralbl.* **88**: 230–250.
- [3] LIESE W., ECKSTEIN D. 1971. Die Jahrringchronologie in der Kriminalistik. In: H. Schäfer: *Die Grundlagen der Kriminalistik* **7**: 395–422. Steintor-Verl. Hamburg.
- [4] ECKSTEIN D., FRISSE E., LIESE W. 1974. Holzanatomische Untersuchungen an umweltgeschädigten Strassebäumen der Hamburger Innenstadt. *Eur. J. For. Path.* **4**: 232–244.
- [5] ECKSTEIN D., SCHMIDT B. 1974. Dendroklimatologische Untersuchungen an Stieleichen aus dem maritimen Klimagebiet Schleswig-Holsteins. *Angew. Bot.* **48**: 371–383.
- [6] ECKSTEIN D., LIESE W., PARAMESWARAN N. 1976. On the structural changes in wood and bark of a salt-damaged horsechestnut tree. *Holzforschung* **30**: 173–178.
- [7] ECKSTEIN D., FRISSE E., QUIEHL F. 1977. Holzanatomische Untersuchungen zum Nachweis anthropogener Einflüsse auf die Umweltbedingungen einer Rotbuche. *Angew. Bot.* **51**: 47–56.
- [8] BAUCH J., ECKSTEIN D., BRAUNER G. 1978. Dendrochronologische Untersuchungen an Eichenholztafeln von Rubens-Gemälden. *Jahrbuch Berliner Museen* **20**: 209–221.
- [9] ECKSTEIN D., GREVE U., FRÜHWALD A. 1981. Anatomische und mechanisch-technologische Untersuchungen am Holz einer SO₂ – geschädigten Fichte und Tanne. *Holz als Roh-u. Werkstoff* **39**: 477–487.
- [10] ECKSTEIN D., ANIOL R. W. 1981. Dendroclimatological reconstruction of the summer temperature for an alpine region. *Mitt. Forstl. Bundesvers. Anst.* **142**: 391–398. Wien.
- [11] ECKSTEIN D., BREYNE A., ANIOL R. W., LIESE W. 1981. Dendroklimatologische Untersuchungen zur Entwicklung von Strassenbäumen. *Forstwiss. Centralbl.* **100**: 381–396.
- [12] PETERSEN A., ECKSTEIN D., LIESE W. 1982. Holzbiologische Untersuchungen über den Einfluss von Auftausalz auf Hamburger Strassenbäume. *Forstwiss. Centralbl.* **101**: 359–365.
- [13] ECKSTEIN D., RICHTER K., ANIOL R. W., QUIEHL F. 1984. Dendroklimatologische Untersuchungen zum Buchensterben im südwestlichen Vogelsberg. *Forstwiss. Centralbl.* **103**: 274–290.
- [14] ANIOL R. W., ECKSTEIN D. 1984. Dendroclimatological studies at the northern timberline. W: MÖRNER N. A., KARLEN W. (red.) *Climatic changes on a yearly to millennial basis*. D. Reidel Publ., s. 273–279.
- [15] ECKSTEIN D., ANIOL R. W., GREVE U., RICHTER K. 1984. Dendroklimatologische Untersuchungen zum Baumsterben. *Mitt. Bundesforschungsanst. Forst-u. Holzwirtschaft* **146**: 139–148.
- [16] ECKSTEIN D. 1986. Temperature fluctuations in Western Europe during the last 1000 years as derived from tree rings and other proxy indicators. Collaborative Paper of the International Inst. for Appl. Systems Analysis (IIASA), s. 33–45.
- [17] ECKSTEIN D., WAŻNY T., BAUCH J., KLEIN P. 1986. New evidence for the dendrochronological dating of Netherlandish paintings. *Nature* **320**: 465–466.
- [18] GREVE U., ECKSTEIN D., ANIOL R. W., SCHOLZ F. 1986. Dendroklimatologische Untersuchungen an Fichten unterschiedlicher Immissionsbelastung in Nordostbayern. *Allg. Forst-u. J.-Ztg.* **157**: 174–179.
- [19] WAŻNY T., ECKSTEIN D. 1987. Der Holzhandel von Danzig/Gdańsk – Geschichte, Umfang und Reichweite. *Holz als Roh- u. Werkstoff* **45**: 509–515.
- [20] BRIFFA K. R., BARTHOLIN T. S., ECKSTEIN D., JONES P. D., KARLEN W., SCHWEINGRUBER F. H., ZETTERBERG P. 1990. A 1400-year tree-ring record of summer temperatures in Fennoscandia. *Nature* **346**: 434–439.
- [21] ECKSTEIN D., HOOGESTEGER J., HOLMES R. L. 1991. Insect-related differences in growth of birch and pine at northern tree-line in Swedish Lapland. *Holarctic Ecology* **14**: 18–23.
- [22] WAŻNY T., ECKSTEIN D. 1991. Dendrochronologiczne datowanie wczesnośredniowiecznej słowiańskiej osady Wolin. *Materiały Zachodniopomorskie* **23**: 147–164.
- [23] BRIFFA K. R., JONES P. D., BARTHOLIN T. S., ECKSTEIN D., SCHWEINGRUBER F. H., KARLEN W., ZETTERBERG P., ERONEN M. 1992. Fennoscandian summers from AD 500: temperature changes on short and long times scales. *Climate Dynamics* **7**: 111–119.
- [24] RICHTER K., ECKSTEIN D., HOLMES R. L. 1993. The dendrochronological signal of pine trees (*Pinus* spp.) in Spain. *Tree-Ring Bull.* **51**: 1–13.
- [25] SASS U., ECKSTEIN D. 1995. The variability of vessel size in beech (*Fagus sylvatica* L.) and its ecophysiological interpretation. *Trees* **9**: 247–252.

- [26] SANDER C., ECKSTEIN D., KYNCL J., DOBRY J. 1995. The growth of spruce (*Picea abies* (L.) Karst.) in the Krkonosze (Giant)-Mts. as indicated by ring width and wood density. *Ann. Sci. For.* **52**: 401–410.
- [27] PUMIJUMNONG N., ECKSTEIN D., SASS U. 1995. Tree-ring research on *Tectona grandis* L. in northern Thailand. *IAWA J.* **16**: 385–392.
- [28] PUMIJUMNONG N., PUMIJUMNONG, SASS U. 1996. Reconstruction of rainfall in northern Thailand from tree-ring series of teak. IGBP-PAGES/PEP II Symposium on Palaeoclimate and Environmental Variability during the Past 2000 Years in Austral-Asian Transect, Nov. 28 – Dec. 1, 1995, at Nagoya University, Nagoya/Japan, s. 186–191.
- [29] SCHICHLER B., LEVANIC T., CUFAR K., ECKSTEIN D. 1997. Climate-growth relationship of fir in the Dinaric Mts. in Slovenia using different standardizations and response function calculations. *Dendrochronologia* **15**: 207–214.
- [30] ECKSTEIN D., BAAS P. (red). 1999. Dendrochronology in monsoon Asia. Proc. Workshop on Southeast Asian Dendrochronology in Chiang Mai, Thailand, 16–20 Feb., 1998. *IAWA J.* **20**: 223–350.

70. ROCZNICA URODZIN PROFESORA JANUSZA NOWAKA

70th anniversary of Professor Janusz Nowak's birth

17 czerwca 2000 r. świętował swoje 70. urodziny Prof. dr hab. Janusz Nowak, wybitny polski lichenolog. Choć Janusz Nowak jest osobą powszechnie znaną w środowisku przyrodniczym, ten jubileusz jest okazją do zaprezentowania jego biografii i naukowej twórczości.

Janusz Nowak urodził się w Chrzanowie, gdzie przebywał do 1951 r. Tam wychowywał się i kształcił w szkole powszechnej, potem w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Staszica. Duży wpływ na jego zainteresowania i ogólną wiedzę botaniczną miał Mieczysław Mazaraki – profesor gimnazjum, wychowawca wielu znanych polskich przyrodników. Już w tym okresie J. Nowak zgromadził obszerny zielnik roślin naczyniowych, który później przekazał Muzeum Ziemi Chrzanowskiej. W 1951 r. został zatrudniony przez prof. Władysława Szaferę początkowo w Zielniku Instytutu Botaniki UJ, a potem w Ogrodzie Botanicznym UJ, gdzie miał możliwość pogłębiania swojej wiedzy botanicznej.

Studia wyższe odbył w okresie 1952 – 1957 na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ i w roku 1957 otrzymał tytuł magistra biologii na podstawie pracy pt. *Porosty południowego okręgu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej*, wykonanej pod kierunkiem prof. Bronisława Szafrana. Rozprawę doktorską pt. *Naskalne zespoły porostów Wyżyny Krakowsko-Czę-*

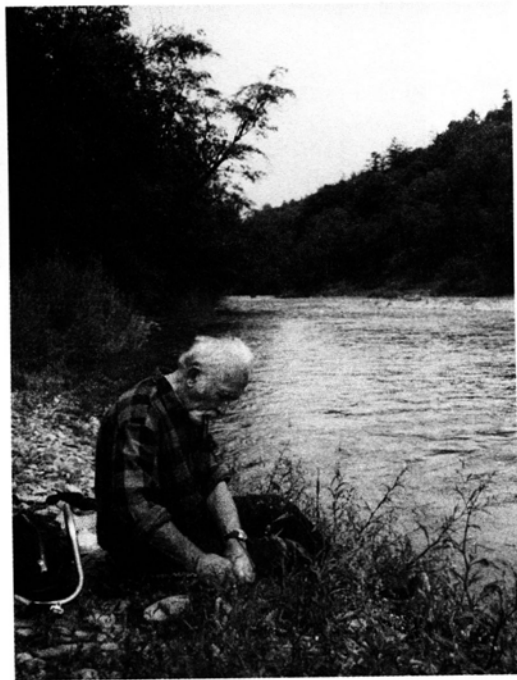
stochowskiej obronił przed Radą Naukową Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, uzyskując w 1962 r. stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych; promotorem tej pracy był prof. Józef Motyka. Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk przyrodniczych w zakresie botaniki nadała mu w 1973 r. Rada Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UJ na podstawie rozprawy pt. *Problemy rozmieszczenia porostów (Lichenes) w polskich Beskidach Zachodnich (Podokrąg Śląsko-Babiogórski)*. Tytuł profesora otrzymał Janusz Nowak w 1997 r.

Praca naukowa J. Nowaka związana jest nierozdzielnie z Instytutem Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, gdzie zatrudniony został bezpośrednio po magisterium obejmując kolejno stanowiska asystenta technicznego (do 1959 r.), asystenta (do 1961 r.), starszego asystenta (do 1963 r.), adiunkta (do 1975 r.) i docenta (do 1992 r.). W roku 1969 Janusz Nowak został kierownikiem Pracowni Briologii i Lichenologii, przemianowanej z czasem na Zakład Briologii i Lichenologii. W 1992 r. przeszedł na wcześniejszą emeryturę, lecz kontynuował dotychczasowe badania w Instytucie. Ciężka choroba przerwała nagle w 1997 r. tak pracowitą i owocną dla nauki twórczość Profesora.

Przedmiotem szczególnych zainteresowań i badań Janusza Nowaka są porosty. Lichenologia stała się jego pasją już podczas studiów na UJ. Aktualnie dorobek naukowy prof. Nowaka obejmuje 35 opublikowanych prac z zakresu lichenologii (30 indywidualnych i 5 współautorskich). Są to oryginalne prace twórcze, które dotyczą systematyki i florystyki, geografii i socjologii, a w ostatnich latach również bioindykacji porostów. Tereny jego badań to głównie obszary górskie, przede wszystkim Karpaty, ale także Wyżyna Krakowsko-Wieluńska, Wyżyna Miechowska oraz inne obszary Polski. Ponadto prowadził badania na obszarze Słowacji, Czech, Bułgarii oraz opracował i opublikował materiały zebrane w Arktyce przez prof. Andrzeja Środonia i dr. Mariana Kuca. W trakcie badań terenowych odkrywał ciągle wiele gatunków porostów nowych dla Polski czy badanego regionu. Dzięki niemu wiele regionów Polski posiada dobrze opracowaną szatę porostową. Dotyczy to głównie Beskidów i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (Fot. 1).

Najczęściej i najchętniej prowadził Profesor badania z zakresu taksonomii i florystyki tworząc dzieła, które na trwałe weszły do polskiej i światowej nauki. Należy tu kilkanaście prac poświęconych szacie porostowej południowej Polski; większość z nich to obszernie opracowania o charakterze monograficznym. Janusz Nowak jest autorem pierwszych opisów kilku nowych dla nauki taksonów porostów: *Verrucaria polonica*, *Amphoridium ionaspicarpum*, *A. impurum*, *Protoblastenia szaferi* oraz *Melaspilea subarenacea* – gatunek odkryty wspólnie z prof. Józefem Kiszką. Jego ulubioną grupą ekologiczną były zawsze porosty naskalne, a spośród nich najbardziej interesował się gatunkami z rzędu *Verrucariales*, zyskując sobie z czasem opinię dobrego znawcy tych gatunków. Jest to szczególnie trudna grupa porostów, stwarzająca ogromne trudności zarówno przy zbiorze, jak i oznaczaniu. Profesor opracował i opublikował klucz do identyfikacji tych taksonów oraz zgromadził ich ogromną kolekcję zielnikową.

Jedną z ważniejszych publikacji Janusza Nowaka jest napisana wspólnie z prof. Zygmuntem Tobolewskim książka pt. *Porosty polskie. Opisy i klucze do oznaczania porostów w Polsce dotychczas stwierdzonych lub prawdopodobnych*. Jest to pierwsza tego rodzaju praca, obejmująca wszystkie porosty znane z Polski. Zawiera klucze do oznaczania oraz opisy taksonów (ok. 1655 gatunków) z uwagami o siedlisku i rozmieszczeniu. Autorzy zamieścili tam po raz pierwszy polskie nazewnictwo wszystkich porostów. Niezwykle użyteczny jest klucz do oznaczania płonnych porostów, zamieszczony na początku dzieła. Książka

Fot. 1. Profesor J. Nowak w dolinie Wisłoki, 1996 r.

Phot. 1. Professor J. Nowak in Wisłoka valley, 1966.

ta, z której korzystają często studenci i naukowcy w kraju, jest do tej pory podstawowym źródłem wiedzy o porostach Polski. W 1976 r. autorom tego dzieła została przyznana nagroda Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Podobnie cenne pozycje w dorobku naukowym prof. Nowaka stanowią trzy tomy serii *Flora Polska. Rośliny Zarodnikowe Polski i Ziemi Ościennych*, wydawanej przez Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie. Seria ta, stanowiąca podstawowe opracowania taksonomiczne porostów polskich i środkowoeuropejskich, jest kontynuacją prac nad szatą porostów Polski, zapoczątkowanych przez Józefa Motykę. Trzy tomy autorstwa Janusza Nowaka poświęcone są następującym grupom porostów: *Arthoniaceae*, *Opegraphaceae*, *Lecanactidaceae* oraz *Rocellaceae* (tom I, część 1, 1983, str. 241), *Physciaceae sensu stricto* (tom VI, część 3, 1993, str. 165), *Buelliaceae – Physciaceae sensu lato* (tom VI, część 2, 1998, s. 236). Opracowania te cieszą się zainteresowaniem i zostały wysoko ocenione również przez specjalistów zagranicznych.

W dorobku naukowym Profesora znajduje się także szereg prac poruszających problemy fitogeograficzne, a wśród nich duża rozprawa o zagadnieniach

Fot. 2. Prof. J. Nowak z rodziną, 1977 r.

Phot. 2. Prof. J. Nowak with the family, 1977.

pionowego i poziomego rozmieszczenia porostów w podokręgu śląsko-babiogórskim Beskidów Zachodnich w Polsce. Praca ta poprzedzona była wieloletnimi badaniami terenowymi i rzetelną dokumentacją zasięgów porostów.

Prof. J. Nowaka interesowała także socjologia porostów. Przystudiował i opracował metodami Braun-Blanqueta zbiorowiska porostów kalcyfilnych (rozwijających się na skałach wapiennych) na obszarze Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Wyniki tych studiów opublikowane zostały w 1960 r. i była to pierwsza tego typu praca w polskiej literaturze lichenologicznej, a także jedna z nielicznych w świecie. Opisał tam trzy nowe zespoły porostów kalcyfilnych (*Physcio nigricantis-Candelarielletum mediantis* Nowak 1960, *Verrucario velanae-Caloplacetum xantholytae* Nowak 1960, *Peccanio-Thyreetum confusae* Nowak 1960). Są to powszechnie uznawane w literaturze europejskiej jednostki syntaksonomiczne, które zapewniły autorowi stałe miejsce w nauce światowej.

Janusz Nowak zorganizował w Instytucie Botaniki PAN doskonały warsztat badawczy, kompletując bogatą literaturę z dziedziny lichenologii; założył także zielnik porostów, niezbędny do prowadzenia badań nad tak trudną grupą organizmów. Stworzyło to warunki do rozwoju lichenologii w ośrodku krakowskim. Z czasem zielnik porostów zgromadzony

przez Prof. Nowaka stał się jedną z większych tego typu kolekcji w Polsce. Mając na uwadze szybki rozwój krakowskiego zielnika, zapoczątkował też wydawnictwo zielnikowe *Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccati*, przeznaczone głównie do wymiany międzynarodowej. Do chwili obecnej ukazało się 250 gatunków wydanych w dziesięciu fascykułach, które wymieniane są z 30 zagranicznymi instytucjami, a także kilkoma krajowymi. Dzięki temu wydawnictwu kolekcja porostów w zielniku Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN bogaci się ciągle w materiały lichenologiczne z innych krajów świata.

Prof. J. Nowak był aktywnym działaczem Polskiego Towarzystwa Botanicznego. W latach 1982–1986 przewodniczył nowo utworzonej Sekcji Lichenologicznej PTB. W 1985 r. zorganizował zjazd naukowy członków sekcji w Krepnej w Beskidzie Niskim. Przez szereg kadencji był członkiem Rady Naukowej Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN oraz członkiem Komisji Biologicznej przy Krakowskim Oddziale PAN. Był redaktorem serii *Porosty. Flora Polska. Rośliny Zarodnikowe Polski i Ziem Ościennych* i członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma *Fragmenta Floristica et Geobotanica*. Prowadził ożywione kontakty z zagranicznymi ośrodkami lichenologicznymi. Jest członkiem prestiżowych towarzystw zagranicznych i międzynarodowych. W latach

1968–1984 i 1988–1991 był członkiem British Lichen Society, a od 1987 r. jest członkiem International Association for Lichenology.

Prof. J. Nowak ma znaczny dorobek w zakresie kształcenia kadr naukowych. Jest promotorem dwóch rozpraw doktorskich, autorem wielu recenzji doktorskich i habilitacyjnych, a także bardzo wielu recenzji wydawniczych. Jego uczniami są: prof. Maria Olech, prof. Krystyna Czyżewska, prof. Józef Kiszka, dr Ryszard Kozik, dr hab. Ludwik Lipnicki. Jako ceniony znawca porostów bardzo często i chętnie udzielał konsultacji prawie wszystkim lichenologom w Polsce, dzielił się swą wiedzą, udostępniał materiały zielnikowe i literaturę fachową. Potrafił cieszyć się z małych i dużych sukcesów swych kolegów.

W imieniu wszystkich uczniów, kolegów, przyjaciół i swoim własnym życząc Profesorowi Januszowi Nowakowi, aby spełniły się jego marzenia, aby znalazł sposób na realizację swych niedokończonych projektów; życząc zdrowia, szczęścia, optymizmu. Myślę, że wiele z Jego wspaniałych pomysłów będzie inspiracją dla każdego z nas jeszcze przez długie lata.

Bardzo serdecznie dziękuję Małżonce Profesora, Pani Mgr Barbarze Morawskiej-Nowak, za udostępnienie fotografii z rodzinnego archiwum (Fot. 2).

Urszula BIELCZYK

BIBLIOGRAFIA PRAC PROF. J. NOWAKA Z ZAKRESU LICHENOLOGII

- [1] NOWAK J. 1959. *Verrucaria polonica* n. sp., nowy gatunek porostu z południowej Polski. *Fragm. Flor. Geobot.* **5**(1): 155–163.
- [2] NOWAK J. 1959. Stanowisko porostu *Umbilicaria decussata* (Vill.) Frey na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej. *Fragm. Flor. Geobot.* **5**(3): 471–473.
- [3] NOWAK J. 1960. Naskalne zespoły porostów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. *Fragm. Flor. Geobot.* **6**(3): 323–392.
- [4] NOWAK J. 1960. The lichens. W: The forest reserve Świnia Góra. *State Council for Conservation of Nature in Poland* **16**: 11–22.
- [5] NOWAK J. 1961. Porosty Wyżyny (Jury) Krakowsko-Częstochowskiej. *Monogr. Bot.* **21**(1): 1–126.
- [6] NOWAK J. 1965. The lichens from Hornsund (S. W.-Spitsbergen) collected during the Polish Polar Expeditions in 1957 and 1958. *Fragm. Flor. Geobot.* **11**(1): 171–190.
- [7] NOWAK J. 1965. Porosty Beskidu Małego. *Fragm. Flor. Geobot.* **11**(3): 421–462.
- [8] NOWAK J. 1966. *Amphoridium ionaspicarpum* sp. n., – porost z rodziny *Verrucariaceae*. *Acta Mycol.* **2**: 3–6.
- [9] KISZKA J., NOWAK J. 1966. The lichens of the *Thelocarpaceae* family in the Polish Western Carpathians. *1. Fragn. Flor. Geobot.* **12**(2): 195–199.
- [10] NOWAK J. 1967. Porosty Wyżyny Wieluńskiej. *Acta Mycol.* **3**: 209–242.
- [11] NOWAK J. 1967. Materiały do flory porostów Beskidów Zachodnich. 1. Porosty pasma Policy. *Fragm. Flor. Geobot.* **13**(1): 107–139.
- [12] NOWAK J. 1968. Porosty Beskidu Średniego (Makowskiego). Cz. 1. Porosty Pasma Pewelskiego oraz wzniesień Łasku i Soliska. *Acta Mycol.* **4**(1): 147–174.
- [13] NOWAK J. 1968. Lichens of Hornsund Westspitsbergen. Polish Spitsbergen expeditions 1957–1960. W: K. BIRKENMAJER (red.). *Summary of Scientific Results.* s. 109–112. *Wyd. Geol.*, Warszawa.
- [14] NOWAK J. 1969. Are the any or no soralia in the lichen *Mycoblastus alpinus* (Fr.) Kernst.? *Fragm. Flor. Geobot.* **15**(3): 381–385.
- [15] KISZKA J., NOWAK J. 1969. *Lecanora hercynica* Poelt & Ullrich – nowy dla Polski gatunek porostu. *Fragm. Flor. Geobot.* **15**(3): 375–379.
- [16] NOWAK J. 1971. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccatai. Fasc. I–IV. no. (1–100). *Fragm. Flor. Geobot.* **17**(4)Suppl.: 5–29.
- [17] NOWAK J. 1972. Problemy rozmieszczenia porostów (Lichenes) w polskich Beskidach Zachodnich (Podokreg Śląsko-Babiogórski). *Fragm. Flor. Geobot.* **18**(1): 45–143.
- [18] NOWAK J. 1974. Materiały do flory porostów Tatr polskich. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(1): 89–102.
- [19] NOWAK J., KISZKA J. 1974. *Melaspilea subarenacea* sp. n., a new lichen species from the West Beskid Mts. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(1): 103–108.
- [20] KOZIK R., NOWAK J. 1974. *Thelocarpon superellum* Nyl., nowy dla flory polskiej gatunek porostu. *Fragm. Flor. Geobot.* **19**(3): 339–342.
- [21] NOWAK J. 1974. Porosty Beskidu Małego. Sprostowania i uzupełnienia. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(1): 113–121.
- [22] NOWAK J. 1974. Porosty wzgórz gipsowych nad Dolną Nidą. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(3): 381–389.
- [23] NOWAK J. 1974. *Amphoridium impurum* n. sp., a new lichen species from the Cracow-Wieluń Upland. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(3): 391–395.
- [24] NOWAK J. 1974. *Protoblastenia zaferi* n. sp., a new lichen species in the calcareous part of the Polish Tatra Mts. *Fragm. Flor. Geobot.* **20**(4): 529–533.
- [25] NOWAK J., TOBOLEWSKI Z. 1975. Porosty polskie. Opisy i klucze do oznaczania porostów w Polsce dotychczas stwierdzonych lub prawdopodobnych. PWN, Warszawa – Kraków.
- [26] NOWAK J. 1975. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccatai. Fasc. V (no. 101–125). *Fragm. Flor. Geobot.* **21**(4)Suppl.: 569–575.
- [27] NOWAK J. 1975. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccatai. Fasc. VI (no. 126–150). *Fragm. Flor. Geobot.* **21**(4)Suppl.: 576–582.
- [28] NOWAK J. 1975. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccatai. Fasc. VII. (no. 151–175). *Fragm. Flor. Geobot.* **21**(4)Suppl.: 583–589.

- [29] NOWAK J. 1975. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccati. Fasc. VIII (no. 176–200). *Fragm. Flor. Geobot.* 21(4)Suppl.: 590–596.
- [30] NOWAK J. 1983. Porosty (*Lichenes*). 1.1. *Arthoniales*. W: Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. PWN, Warszawa-Kraków.
- [31] NOWAK J. 1983. Porosty epifityczne. W: S. BIAŁOBOK (red.), *Jodła pospolita Abies alba* Mill., s. 412–414. PWN, Warszawa-Poznań.
- [32] NOWAK J. 1990. Porosty epifityczne buka. W.: DZWONKO Z., Buk zwyczajny *Fagus sylvatica* L., s. 304–307. PWN, Warszawa-Poznań: 304–307.
- [33] NOWAK J. 1991. Michaela Mayrhofer. 1988. Studien über die saxicolen Arten der Flechtengattung *Lecania* in Europe. II. *Lecania* s.str. *Fragm. Flor. Geobot.* 35(1–2): 254.
- [34] NOWAK J. 1993. Porosty (*Lichenes*). 6.3. *Physciaceae*. W: Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Instytut Botaniki im. W. Szafera. PAN, Kraków.
- [35] NOWAK J. 1995. Lichenes Poloniae Meridionalis Exsiccati. Fasc. IX-X no. (201–250). Kraków, druk ulotny.
- [36] NOWAK J. 1998. Porosty Beskidu Wyspowego i Żywieckiego, Pasma Jałowca i Masywu Babiej Góry. *Monogr. Bot.* 83: 1–131.
- [37] NOWAK J. 1998. Porosty (*Lichenes*). VI.2. *Buelliaceae*. W: Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Instytut Botaniki im. W. Szafera. PAN, Kraków.

PRO MEMORIA

- **200 rocznica urodzin Jakuba Wagi (25 VII 1800–23 II 1872)**, ur. w Grabowie, woj. łomżyńskie, zm. w Łomży, nauczyciela gimnazjalnego, autora *Flory Polskiej* (T 1–3, 1847–1848). Zob. „Pro Memoria” w *Wiad. Bot.* 41(1)(1997): 49 (175 rocznica śmierci).

- **165 rocznica urodzin Eustachego Wołoszczaka (1 X 1835–10 VII 1918)**, ur. w Jaworowie, zm. w

Wiedniu, systematyka, florysta, asystenta botaniki Uniwersytetu Wiedeńskiego, profesora botaniki, zoologii i towaroznawstwa Politechniki Lwowskiej, autora prac florystycznych i taksonomicznych, m.in. opracowania rodzaju *Salix* (1920).

- **150 rocznica urodzin Józefa Rostafińskiego (14 VIII 1850–5 V 1928)**, ur. w Warszawie, zm. w

Krakowie, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, dyrektora Ogródu Botanicznego UJ, honorowego członka PTB (1924), pioniera badań śluzowców i glonów, pierwszego polskiego profesjonalnego historyka botaniki, autora wielu prac popularnych i klasycznych podręczników botanicznych (m.in. sławnego przewodnika do oznaczania roślin; wyd. 1–1886, wyd. 21–1979, wspólnie z O. Seidl). Zob. „Pro Memoria” w *Wiad. Bot.* 42(2) (1998): 63–64 (70-lecie śmierci).

- **140 rocznica urodzin Romana Gutwińskiego (4 VII 1860–27 X 1932)**, ur. w Pagorzynie (dawne

woj. rzeszowskie), zm. w Krakowie, badacz glonów, współtwórca polskiej fykologii (algologii), asystenta J. Rostafińskiego w katedrze botaniki UJ, nauczyciela gimnazjalnego we Lwowie, Tarnopolu i Krakowie, autora klasycznych opracowań *Prodromus florae*

algarum Galiciensis

(1895), *Flora algarum montium Tatrensis* (1909), odkrywcy kilkuset nowych taksonów.

- **110 rocznica urodzin Janiny Antoniewicz (14 X 1890–21 XI 1956)**, ur. w Zadniszówce (dawny pow. skiński), zm. w Warszawie, botaniczka, popularyzator biologii i ogrodnictwa, adiunkta Katedry Łąkarstwa SGGW, autorki m.in. prac *Przyczynki do badań nad morfologią liścia pierzastego* (1925), *Ogrody szkolne* (1921), *Hodowla w szkole* (1948).

- **100 rocznica śmierci Ferdynanda Martena (19 I 1827–10 VIII 1900)**, ur. w Klukowie (dawny pow. złotowski), zm. w Ostrowie Wlkp., matematyka, przyrodnik, nauczyciela gimnazjalnego w Poznaniu i Ostrowie Wlkp., botanika amatora, autora pracy *Flora Ostroviensis* (1873).

- **100 rocznica śmierci Hipolita Cybulskiego (15 VIII 1828–3 XII 1900)**, ur., zm. w Warszawie, długoletniego ogrodnika Ogródu Botanicznego w Warszawie, autora prac fitofenologicznych, zawierających wyniki obserwacji w warszawskim Ogrodzie.

- **40 rocznica śmierci Delfiny Gayówny (6 VII 1885–11 IX 1960)**, ur. w Radomiu, zm. w Głoskowie, nauczycielki w gimnazjach i szkołach powszechnych, popularyzatorki nauk przyrodniczych, autorki prac z zakresu metodyki nauczania biologii oraz książek popularnych m.in. *Dobroczynca ludzkości Ludwik Pasteur* (1959), *Rośliny łąk – atlas* (1960, 1965, 1971), *Metodyka wycieczek botanicznych* (1964, wspólnie z W. Karpowicz).

• **30 rocznica śmierci Mariana Koczwy (29 VII 1893–26 IX 1970)**, ur. w Bochni, zm. w Pewli Małej pod Żywcem, asystenta katedry systematyki i geografii roślin Uniwersytetu Lwowskiego, profesora farmakognozji Uniwersytetu Jagiellońskiego, autora prac z zakresu farmakognozji, fitogeografii i systematyki, m.in. opracowania rodziny *Umbelliferae* do *Flory polskiej* (t. 9, 1960).

Alicja ZEMANEK

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

XIX SYMPOZJUM SEKCJI FYKOLOGICZNEJ
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BOTANICZNEGO (TLEŃ, 11–14 MAJA 2000)

XIXth Symposium of the Phycological Section of
Polish Botanical Society
(Tleń, Poland, 11–14 May 2000)

XIX spotkanie fykologów miało dość prowokacyjne hasło: „Ekologia i taksonomia glonów – małżeństwo z rozsądku?”, tak więc przez kolejne cztery dni staraliśmy się przekonywać wzajemnie o nierozdzielności tych dwóch działów nauki. Wydarzenie to miało miejsce w Borach Tucholskich, w pięknie zagospodarowanym ośrodku „Geo-Vita” w Tleńcu.

Otwarcia Sympozjum dokonał prof. Iwo Wojciechowski, przewodniczący naszej Sekcji, witając nas i gości przybyłych z zagranicy, to jest: z Europy – Czech, Finlandii, Słowacji, z U.S.A., z Kanady i z Syrii. W Sympozjum udział wzięło 101 osób (Fot. 1). Ciepłe słowa przywitania skierował do nas dyrektor Wdeckiego Parku Krajobrazowego, Jarosław Pająkowski, zachęcając wszystkich do prowadzenia badań fykologicznych na terenie Parku.

W imieniu organizatorek ze strony Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (dr Marty Luścińskiej, Ewy Dembowskiej, Joanny Seliwiak i Urszuli Jakubowskiej) oraz Akademii Techniczno-Rolniczej z Bydgoszczy (mgr Marzeny Wiśniewskiej), gości witała dr Bogna Paczuska. Podziękowała ona sponsorom Sympozjum: Komitetowi Badań Naukowych, Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wydziałowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Miejskiego w Bydgosz-

czy. Zwróciła uwagę, że to przedsięwzięcie wspomagali także prywatni sponsorzy: J. Sowiński – właściciel firmy handlowej „Centrum Mikroskopii” z Warszawy, T. i A. Pałaszewscy, właściciele firmy MARTPOL s.c. z Bydgoszczy oraz Mirosław Gzella, przedsiębiorca z Osia. Podawane w czasie przerw słodczy i kawa były fundowane przez PC „Jutrzenka” S. A. z Bydgoszczy. Każdy otrzymał starannie przygotowany zestaw materiałów ze świetnie wydramiowanymi streszczeniami wystąpień w języku polskim i angielskim.

Po uroczystym otwarciu obrad miałem okazję do przypomnienia sylwetki znakomitego fykologa polskiego, jakim był prof. Karol Starmach, którego 100. rocznica urodzin mija właśnie w tym roku. Referat wprowadzający wygłosił dr Marian Boinński, mówił on o osobliwościach przyrodniczych Wdeckiego Parku Krajobrazowego – obszaru którego przyroda w znacznym stopniu zachowała swoją naturalność. Wykład był bogato ilustrowany wspaniałymi zdjęciami, przedstawiającymi ciekawe i rzadkie rośliny i zwierzęta oraz piękne krajobrazy doliny Wdy. Rozbudził naszą ciekawość i chęć oglądania tych niepowtarzalnych osobliwości przyrody Parku. Tak więc wyruszyliśmy na wycieczkę do rezerwatu torfowiskowego „Dury”, nad jezioro Piaseczno i Starą Rzekę. Torfowiska te należą do kategorii skąpożywnych (oligotroficznych) torfowisk wysokich i średniożywnych (mezotroficznych) torfowisk przejściowych. Wyprawa ta, jak wszystkie, była połączona ze zbiorem materiałów.

Po powrocie odbyło się spotkanie organizacyjne członków Sekcji Fykologicznej, w czasie którego, między innymi, potwierdzono, że XX Sympozjum Sekcji odbędzie się w Poznaniu we wrześniu 2001 roku, a organizatorem będzie Uniwersytet Poznański. Gotowość organizacji następnego, w 2002 r. zgłosił doc. Jan Matuła z Akademii Rolniczej we Wrocławiu. Przyjeśliśmy do naszej Sekcji 6 nowych członków.

Ten pierwszy dzień tradycyjnie zakończył się biesiadowaniem przy ognisku.

Drugi dzień to sesja referatowa, której część plenarną prowadziła prof. Bożena Bogaczewicz-Adamczak z Uniwersytetu Gdańskiego. Wśród prezentowanych czterech referatów znalazł się wspaniały referat, autorstwa światowej sławy badaczka sinic, Profesora J. Komárka, o ekologii i rozmieszczeniu geograficznym *Cyanoprokariota*. Wprowadzając nas w zagadnienie, Prof. J. Komárek powiedział na wstępie, że w ostatnich dziesięcioleciach szczegółowo badano strukturę *Cyanoprokariota*, ich biologię i ekologię, ale do tej pory nie znaleziono żadnych gatunków ubikwistycznych i doświadczalnie nie udowodniono, że jakiś szczep zdolny jest do występowania w różnych ekolo-